

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIYTA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASHVAZIRLIGI

QORAQALPOG'ISTONTIBBIYOT INSTITUTI

Ro'yxatgaolindi:

№ 23/3-14/1
2023yil «31» avgust

«TASDIQLAYMAN»

Qoraqalpog'istontibbiyotinstituti
rektori O.A. Ataniyazova

2023 yil «31» 08

ENDOKRINOLOGIYA

FANI
O'QUV DASTURI

Bilimsohasi:	900 000	- Sog'liqnisaqlashvajitmoiy ta'minot
Ta'limsohasi:	910 000	- Sog'liqnisaqlash
Ta'limyo'nalishi:	60911100	- Xalqtabobati

Fan / modulkodi	O'quvyili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
	2023-2024	6	2	
Fan / modulturi	Ta'limtili		Haftadagidarssoatlari	
Majburiy	Qoraqalpoq/Rus			
1	Fanningnoma	Auditoriyamashg'ulotlari (soat)	Mustaqilta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Endokrinologiya	54 (10/44)	18	72

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishning maqsadi: endokrinologik kasalliklarni erta tashxislashni bilish, maqsadga yo'naltirilgan tekshiruv hamda davolash rejasini UASH bilan birgalikda tuzishi, QVP/OP sharoitida keng tarqalgan kasalliklar bo'yicha profilaktika chora-tadbirlarini to'g'ri olib borish printsiplarini o'rgatish ko'nikmasini shakllantirishdan iborat.

Fanni o'qitishning vazifalari: endokrinologik kasalliklari etiologiya, patogenez, tasnifi, klinik ko'rinishlari, asoratlari, kechishi, oqibati, davolash va profilaktikasi bo'yicha bilimlarni takomillashtirish, bemorlarni anamnez yig'ish, turli tizimlar bo'yicha, klinik tekshirish bo'yicha amaliy ko'nikmalarni takomillashtirish, kasalliklarning asosiy diagnostik mezonlarini aniqlay olishni o'rgatish, taxminiy, klinik diagnozlarni asoslashni o'rgatish, bemorlarni tekshirish rejasini tuzish, shifokor taktikasi va davolashni o'rgatish, laboratorvainstrumental tekshiruvlarni natijalarini interpretatsiya qilishni o'rgatish, qiyosiy taqqoslash va yakuniy diagnozni asoslay bilishni o'rgatish, endokrinologik kasalliklarning turlicha variantlari bo'yicha kechishida davolashni tavsiya eta olish va shoshilinch holatlarda tezkor yordam berishni o'rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

6-semestr:

1-mavzu. Gipotalamo-gipofizartizim. Gormonlarning biologik effekti.

Endokrintizimining boshqariluvchi. Gipotalamo-gipofizartizim kasalliklari.

2-mavzu. Qandli diabet. Insulin sekretsiasivaboshqariluvchi. 1 va 2 tipdagi qandli diabetning epidemiologiyasi, tasnifi, klinik ko'rinishi, tashxislash.

4-mavzu. Tireoid gormonlar biosintezi, metabolizmi va biologik effekti. Tireoid bezi kasalliklari: Greyvs kasalligi va gipotireoidizm.

5-mavzu. Adrenal bezi po'stloq qavati gormonlarining biosintezi, metabolizmi va biologik effekti. Adrenal bezi kasalliklari. Adrenal bezi po'stloq qavatining surunkali yetishmovchiligi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

6-semestr:

1. Gipotalamo-gipofizar tizim kasalliklari.
2. Semizlik. Metabolik sindrom.
3. Qandli diabet. 1 va 2 tip qiyosiy tashxislash.
4. Qandli diabet. Davolash printsiplari.
5. Insulinerapiya va uning asoratlari.
6. Diabetik komalar.
7. Tireoid bezi kasalliklari.
8. Tireoiditlar. Qalqonsimon oldi bezi kasalliklari.
9. Buyrak usti bezi kasalliklari.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

6-semestr:

1. Pakanalik sindromi.
2. Gestatsion qandli diabet.
3. Tireoyoksik kriz.
4. Tug'ma gipotireoz.
5. Feoxromatsitoma.
6. Giperkaltsiemiya sindrom.

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- Endokrinologiya fanining rivojlanish tarixini, O'zbekistonda endokrinologiya ilmiy tadqiqot instituti faoliyati va istiqbollarni;
- Endokrin tizim, gipotalamus, gipofiz tizimi, gormonlari va ularning ishlab chiqilish mexanizmlari, odam organizmidagi ichki a'zolarining gormonlari va inson organizmidagi ularning roli, endokrin tizimiga oid gormonlar faoliyati to'g'risida *tasavvurga ega bo'lishi*;
- Endokrin tizimining anatomo-fiziologik xususiyatlarini, keng taraqqalagan endokrin kasalliklarning etiopatogenezi,

- Endokrin tizimini anatoma fiziologik xususiyatlarini, endokrin tizimini shifokor darajasida fizikal tekshirishni, endokrin bezlar gormonining xususiyatlarini, neyrotransmitterlar yoki neyromediatorlarga kiruvchi gormonlarni vazifasini,
- Gipotalamik neyrogormonlarga kiruvchi gormonlarni, mahalliy gormon turlarini va biologik tasirini, gormonlarning biologik tasirini, gormonlar sekretsiasining boshqarilishini, endokrin tizimi eng ko'p tarqalgan kasalliklarini,
- Endokrin tizim kasalliklarida hamshiralik jarayonini olib borish taktikasini ***bilishi va ulardan foydalana olishi;***
- Endokrinologik patsientlardan anamnezini mustaqil yig'a olishi, qalqonsimon bezini palpatsiya qila olish,
- Qonda qand miqdorini aniqlash uchun qon olish, peshobda qand miqdorini aniqlash uchun siydik yig'ish,
- Semizlik darajalariga ko'ra parhez menyusini tuzib berish, qandli diabetda parhez tuzib berish, qandli diabetda tana vazniga ko'ra insulin dozasini xisoblash, gormon miqdorini aniqlash uchun patsientdan qon olish,
- Gipoglikemik komada birinchi yordam ko'rsatish, giperglikemik komada birinchi yordam ko'rsatishga doir ***amaliy ko'nikmalar va klinik amaliy ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.***

VI. Talim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruza;
- amaliy mashg'ulotlar;
- o'quv metodik ishlanmalar (darsliklar, qo'llanmalar, o'quv-metodik tavsiyanomalar, test savollari va situatsion masalalar to'plami va h.q.);
- videoroliklar;
- prezentatsiyalar;
- mulyajlar;
- bemorlarni kurasiya qilish.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan mavzular haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish.

Asosiy adabiyotlar:

1. Shagazatova B.X. va boshqalar. Endokrinologiya, Darslik Toshkent 2020 y.
2. Ismoilov S.I. Endocrinologiya, Darslik/ Toshkent. 2017 y.
3. Dedov I. I., Mel'nichenko G. A., Fadeev V. V. Endokrinologiya, Uchebnik.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Ismailov S.I. Endokrinologiya, Ma'ruzalar to'plami. Toshkent. 2005 y.
2. Najmutdinova D.K. Endokrinologiya umumiy amaliy shifokori faoliyatida, O'quv qo'llanma. Toshkent. 2005 y.
3. Pod redaksiy Starkovoy N.T. Rukovodstvo po endokrinologii. Moskva. 2002 g.
4. Balabolkin M.I. Endokrinologiya, Uchebnik. Moskva. 1998 g.
5. Genri M. Kronenberg i dr. Endokrinologiya po Vil'yamsu, Kniga. Moskva. 2011 g.
6. Gardner D., Shobek D. Bazisnaya i klinicheskaya endokrinologiya. 2013, 2015.
7. Dedov I.I., Shestakova M.V. Saxarniy diabet. Ostrie i xronicheskie oslojneniya. Moskva. 2011 g.
8. Ametov A.S., Doskina Ye.V. Akromegaliya i gigantizm. Moskva. 2010
9. Balabolkin M.I. Endokrinologiya. Uchebnik. Moskva. 1998 g.

Axborot manbaalari

1. www.medbook.ru
2. www.medlibrary.ru
3. www.medline.ru
4. www.tma.uz
5. www.ziyouet.uz
6. www.ssv.uz

Fan dasturi Qoraqalpog'iston tibbiyot institutida ishlab chiqilgan va Institut Kengashining 20 ____ yil ____ dagi ____ - sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

Fan / modul uchun ma'sullar:

A.U.Ermekbaeva – Qoraqalpog'iston Tibbiyot Instituti "Ichki kasalliklar, nefrologiya va gemodializ" kafedrasini mudiri, tibbiyot fanlari doktori (DSc)

Fan/Modul uchun ma'sullar:

Berdaxova G.J. - QTI, «Ichki kasalliklar va oila tibbiyoti» kafedrasini assistenti.

Taqrizchilar:

P.Menlimuratov – Qoraqalpog'iston Tibbiyot Instituti "Xalq tabobati va ichki kasalliklar propedevikasi" kafedrasini o'qituvchisi, tibbiyot fanlari nomzodi

L. Romanova – RED, bosh shifokor o'rinbosori, oliy toifali shifokor